

ธรรมราชา: เครื่องมือสร้างการยอมรับจากประชาชน ในการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทย

Royal Virtues (Dhammaraja): Mechanism to Improve Public Acceptance in Initiating Nuclear Power Plant in Thailand

กรรณิกา กรานเลิศ (Kannika Kranlert)*

บทคัดย่อ

การหลีกเลี่ยงโรงไฟฟ้านิวเคลียร์คงเป็นไปได้ยาก หากเกิดวิกฤตการณ์ขาดแคลนพลังงานไฟฟ้าในอนาคต สิ่งสำคัญคือการเตรียมการพัฒนาโครงการกรณีมีการตัดสินใจสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ขึ้นจริง บทความนี้จึงได้เสนอแนวทางการเตรียมการพัฒนาโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในอนาคตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างการยอมรับของประชาชนซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการตัดสินใจสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์โดยแนวทางที่นำเสนอจะเป็นแนวทางที่มีการผสมผสานด้วยหลักพุทธธรรม

จากบทความจะเห็นได้ว่าการที่ปัญหาทุจริตในประเทศไทยที่ยังคงอยู่ในระดับสูงนั้นได้ส่งผลให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อการพัฒนาโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ การสร้างการยอมรับของประชาชนให้เกิดขึ้นได้นั้นประชาชนจะต้องเกิดความเชื่อมั่นในผู้นำก่อนเป็นลำดับแรก เนื่องจากผู้นำจะเป็นผู้กำกับดูแลควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้นำที่ดีที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้จะต้องอาศัยหลักธรรมราชา ประกอบด้วยหลักทศพิธราชธรรม และหลักราชสังคหัตถุธรรม ในการบริหารจัดการบ้านเมืองให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนถาวร

* นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำสำคัญ: หลักธรรมราชา, ราชธรรม, การทุจริต, โรงไฟฟ้านิวเคลียร์, การสร้างการยอมรับของประชาชน

Abstract

It is difficult to avoid a nuclear power plant, if power shortage occurs in the future. Thus, it is necessary to perform a good preparation for decision making on using nuclear power. This paper then introduces preparing nuclear power plant development program, especially for gaining public acceptance- the most important fundamental issue. The proposed concept will be integrated with Buddhadhamma principles.

In this paper, the corruption level in Thailand is considered high that affects lack of public trust in project development, especially the initiation of nuclear power plant. In order to enhance public acceptance, it is necessary to create public leader trust at first because public leaders will lead and regulate all activities efficiently. Therefore, good public leaders who can create public acceptance shall apply Royal virtues approach composed of the Virtues of the King and a Ruler's Bases of Sympathy for governing and managing efficiently and permanently.

Keywords: Royal Virtues, Dhammaraja, Corruption, Nuclear Power Plant, Public Acceptance

บทนำ

ข้อความตอนหนึ่งของคำกล่าวนายดี กวน ยู ผู้นำประเทศสิงคโปร์เมื่อปี 2554 ที่ว่า "...โรงไฟฟ้านิวเคลียร์รุ่นใหม่ที่มีความปลอดภัยนับเป็นประเด็นสำคัญของความร่วมมือระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศกลุ่มอาเซียน ที่จะช่วยสนับสนุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความมั่นคงของชาติ" (Ernest Bower, 2010, p. 1) สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ได้กลายมาเป็นหัวข้อสำคัญสำหรับประเทศกลุ่มอาเซียน เนื่องจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีศักยภาพในการตอบสนองต่อความต้องการในการผลิตไฟฟ้าที่คุ้มค่าและยั่งยืนของโลกอนาคต ซึ่งจะเห็นได้

จากประมาณการความต้องการใช้ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศดังกล่าวที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่า การผลิตไฟฟ้าของกลุ่มประเทศอาเซียนโดยรวมเพิ่มขึ้นจาก 157 เทอราวัตต์-ชั่วโมง ในปี 2533 เป็น 504 เทอราวัตต์-ชั่วโมง ในปี 2548 และเป็น 571 ในปี 2550 หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยต่อปีตั้งแต่ปี 2533-2550 ที่ร้อยละ 7.9 และคาดการณ์ว่า ในอนาคตการผลิตไฟฟ้าจะเพิ่มขึ้นอีกประมาณในช่วง 2,068-2,414 เทอราวัตต์-ชั่วโมง หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยต่อปีที่ร้อยละ 5.8-6.5 (The Institute of Energy Economics, 2011)

การผลิตไฟฟ้าส่วนใหญ่นั้นใช้เชื้อเพลิงก๊าซธรรมชาติและถ่านหินเป็นสัดส่วนหลัก และจะยังคงใช้เชื้อเพลิงดังกล่าวเป็นหลักเพื่อผลิตไฟฟ้าต่อไปในอนาคต โดยในปี 2573 สัดส่วนของถ่านหินและก๊าซธรรมชาติที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าจะเพิ่มขึ้นแตะที่ระดับร้อยละ 42.7-47.4 และ 24.2-25.5 ตามลำดับ ขณะที่การนำน้ำมันมาใช้ผลิตไฟฟ้าจะมีสัดส่วนที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญจากระดับร้อยละ 10.6 ในปี 2550 เป็น 1.5-1.6 ในปี 2573 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บทบาทของน้ำมันในการผลิตไฟฟ้าของกลุ่มประเทศอาเซียนจะลดลง (ธัญญ์สุดฤกษ์ บุญนาค, 2558) เนื่องจากจากแผนการกระจายเชื้อเพลิงสำหรับการผลิตไฟฟ้าของกลุ่มประเทศดังกล่าว โดยมีการเพิ่มพลังงานทางเลือกชนิดอื่นเข้ามาแทนที่ คือ พลังงานความร้อน พลังงานน้ำ พลังงานนิวเคลียร์ พลังงานใต้พิภพ และอื่น ๆ ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังมีเหตุผลสนับสนุนพลังงานทางเลือกที่สำคัญอีกประการคือ การใช้พลังงานทางเลือกในการผลิตไฟฟ้าจะช่วยลดการปลดปล่อยมลพิษจากการใช้พลังงานฟอสซิลในการผลิตไฟฟ้า ซึ่งคือ ถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ และน้ำมัน ได้ถึงร้อยละ 4.4 เลยทีเดียว

จากพลังงานทางเลือกทั้งหมดที่กล่าวมา พลังงานนิวเคลียร์นั้นว่ามีความโดดเด่นมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับพลังงานชนิดอื่นในแง่ของศักยภาพในการนำมาผลิตเป็นไฟฟ้าที่มีกำลังการผลิตสูง และสามารถเดินเครื่องได้ตลอด 24 ชั่วโมง โดยไม่ต้องพึ่งพาสภาพอากาศเหมือนดังเช่นพลังงานรูปแบบอื่น ยิ่งไปกว่านั้น ต้นทุนค่าไฟฟ้าต่อหน่วยยังต่ำกว่า หรือใกล้เคียงกับต้นทุนค่าไฟฟ้าต่อหน่วยของโรงไฟฟ้าถ่านหินที่ 2.94 บาทต่อหน่วยอีกด้วย (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2557) จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่หลายประเทศในอาเซียน ยกเว้นประเทศบรูไนดารุสซาลาม และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความพยายามที่จะสร้างโรงไฟฟ้า

นิวเคลียร์ด้วยมั่นใจว่า โรงไฟฟ้านิวเคลียร์สามารถผลิตไฟฟ้าได้อย่างยั่งยืนกว่าเมื่อเทียบกับโรงไฟฟ้าพลังงานอื่น แม้กระนั้นบทบาทของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในภูมิภาคอาเซียนก็ยังคงมีความล่าช้ากว่าที่แผนการที่วางไว้ (World Nuclear Association, 2013) มีเพียงประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเท่านั้น ที่จะได้มีการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แห่งแรก โดยจะเริ่มก่อสร้างในปี 2557 และจะเริ่มเดินเครื่องได้ก่อนปี 2568 ขณะเดียวกัน ประเทศไทยเองก็ได้มีการบรรจุพลังงานนิวเคลียร์ไว้ในแผนการพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าของประเทศมาตั้งแต่ปี 2551 ยิ่งไปกว่านั้นอย่างประเทศฟิลิปปินส์ก็ได้มีการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แล้วในปี 2527 หากแต่ยังไม่เคยเปิดการใช้งานมาก่อนเลย สำหรับประเทศไทยเองก็ได้มีการบรรจุแผนการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไว้ในแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย ตั้งแต่ PDP 2007, PDP 2010 และ PDP 2015 โดยใน PDP 2015 ได้มีการวางแผนการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานนิวเคลียร์เป็นจำนวนถึงร้อยละ 0-5 ดังตารางที่ 1 แสดงกรอบประมาณการสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงตามแผน PDP 2015 พ.ศ. 2558-2579 (กระทรวงพลังงาน, 2558)

ตารางที่ 1 กรอบประมาณการสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าของแผน PDP 2015

ประเภทเชื้อเพลิง	ณ ปี 2557 ร้อยละ	ณ ปี 2569 ร้อยละ	ณ ปี 2579 ร้อยละ
ซื้อไฟฟ้าพลังน้ำต่างประเทศ	7	10 – 15	15 – 20
ถ่านหินสะอาด (รวมลิกไนต์)	20	20 – 25	20 – 25
พลังงานหมุนเวียน (รวมพลังน้ำ)	8	10 – 20	15 – 20
ก๊าซธรรมชาติ	64	45 – 50	30 – 40
นิวเคลียร์	-	-	0 – 5
ดีเซล/น้ำมันเตา	1	-	-

สาเหตุสำคัญของความล้มเหลวในการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มาจากการที่ประชาชนไม่ยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ด้วยเหตุผลหลักมาจากบทเรียนเหตุภัยพิบัติของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่เชอร์โนบีล ประเทศยูเครน และที่ฟูกูชิม่า ไดอิจิ ประเทศญี่ปุ่น ที่ได้สร้างผลกระทบในทางลบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเรื่องที่ว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ดังกล่าวจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประเทศที่มีความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการในทุกด้าน ก็ยังไม่สามารถควบคุมเหตุภัยพิบัติที่เกิดขึ้นนั้นได้ ดังนั้น ประเทศในกลุ่มภูมิภาคอาเซียนที่ยังอยู่ในขั้นของการพัฒนาวิทยาการในด้านต่าง ๆ ประกอบกับยังมีอัตราการทุจริตของทุกภาคส่วนอยู่ในระดับสูงคือ ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของโลกที่ 43 คะแนนประชาชนจึงไม่อาจเชื่อมั่นต่อการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้ ดังเช่นผลการสำรวจความคิดเห็นประชาชนของการตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ 14 จังหวัดภาคใต้ โดยสำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาดไทย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 60.3 ไม่เห็นด้วยในการตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทย ยิ่งไปกว่านั้นประชาชนร้อยละ 58.4 เห็นว่า การคอร์รัปชันส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ (มหาวิทยาลัยมหาดไทย, 2554)

ปัญหาการทุจริตจึงดูเหมือนจะกลายเป็นอุปสรรคสำคัญของประเทศไทยในการดำเนินงานโครงการด้านการพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ทางออกของเรื่องดังกล่าวมีความเป็นไปได้ตามมุมมองของพระพุทธศาสนาที่ว่า การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการต่าง ๆ ให้สำเร็จตามที่คาดหวังไว้นั้น ประเด็นที่สำคัญที่สุดคือ ผู้มีอำนาจในการสั่งการ บริหารจัดการ และกำกับดูแลการปฏิบัติการต่าง ๆ นั้นจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการผลักดันแนวปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จนอกเหนือจากการวางระบบที่เป็นเพียงกรอบแนวปฏิบัติไว้เท่านั้น แนวคิดดังกล่าวในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “หลักธรรมาชา” ดังโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้แก่ โครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ จังหวัดลพบุรี โรงไฟฟ้าพลังน้ำบ้านขุนกลาง จังหวัดเชียงใหม่ และโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำบ้านสันติ จังหวัดยะลา ซึ่งนับเป็นตัวอย่างโครงการขนาดใหญ่ของประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จและสร้างผลกระทบทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจในวงกว้างมาอย่างต่อเนื่องไม่เพียงหล่อเลี้ยงเกษตรกรและการอุปโภคบริโภคของชุมชนเท่านั้น ยังสามารถป้องกันการเกิดอุทกภัยในพื้นที่รวมทั้งกรุงเทพฯ ทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวและ

เพิ่มรายได้ให้กับชุมชนอีกด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จึงทรงเป็นแม่แบบของผู้นำที่ใช้หลักธรรมาชาในการดำเนินงานโครงการขนาดใหญ่ ให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพได้เหมาะสมอย่างยิ่ง (สำนักงานนโยบาย และแผนพลังงาน, 2558) ในทางตรงกันข้าม หากผู้นำไม่ประกอบไปด้วยหลักธรรมาชา ในการบริหารบ้านเมือง โครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่สำคัญก็จะไม่เกิดขึ้น ส่งผลให้ประเทศ ไม่ได้รับการพัฒนา และประชาชนขาดความเชื่อมั่นในการบริหารงานของผู้นำ ดังเช่น โครงการศูนย์วิจัยนิวเคลียร์อวกาศวิทย์ จังหวัดนครนายก ที่มีปัญหาทุจริตและมีการฟ้องร้องอยู่ในกระบวนการทางกฎหมายมานานกว่า 10 ปี โดยปัจจุบันอยู่ระหว่างการเร่งแก้ปัญหา

การทุจริตหรือ การคอร์รัปชัน

การทุจริต หรือคอร์รัปชัน (Corruption) ไม่ใช่แค่พฤติกรรม แต่เป็นปรากฏการณ์ (phenomenon) ในทางสังคม การเมือง และเศรษฐศาสตร์ ที่เป็นปัญหาสำคัญ และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั่วโลก (UNODC, 2009) โดยการทุจริตได้มีพัฒนาการมาตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน โดยสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2544) คือ

(1) การทุจริตที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ของตน เพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวกจากนักธุรกิจและประชาชนโดยตรง

(2) การทุจริตที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือกันระหว่างนักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจ ในการใช้กฎหมายหรือช่องว่างของกฎหมาย ในการแสวงหาผลประโยชน์จากโครงการของรัฐต่าง ๆ

(3) การทุจริตที่ได้มีการนำกลุ่มบุคคล ซึ่งมีบทบาทสำคัญหรือมีความรู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการทุจริต เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วย

ในส่วนของระยะที่ 3 นี้ ปัจจุบันนิยมเรียกกันว่าเป็น “การทุจริตเชิงนโยบาย” (Policy Corruption) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็น “กระบวนการสร้างความชอบธรรม” ที่เป็นสาเหตุสำคัญให้การทุจริตที่เกิดในภายหลัง มีกระบวนการดำเนินงานที่

สลับซับซ้อนและมีรูปแบบการดำเนินการที่มีความหลากหลายอย่างมาก ซึ่งสามารถสรุปรูปแบบการทุจริตทั่วไปในปัจจุบันได้ดังนี้ (1) การให้และรับสินบน (2) การฉกฉวยและแปรรูปทุนของรัฐ (3) การใช้ทรัพยากรของรัฐไปในทางที่มิชอบ (4) การไม่ทำตามหน้าที่ (5) การใช้อิทธิพลทางการค้า (6) ยอมรับของขวัญที่ไม่ถูกต้อง (7) ปกปิดการบริหารงานที่ไม่ถูกต้อง (8) ใช้อำนาจในทางที่ผิด (9) การใช้กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ (10) การทุจริตการเลือกตั้ง (11) การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (12) ผู้อุปถัมภ์กับประชานิยม และ (13) การบริจาคเพื่อช่วยเหลือการรณรงค์ที่ผิดกฎหมาย

สาเหตุสำคัญของการทุจริตที่ได้จากการสรุปแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยของผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานจำนวนมาก สามารถสรุปได้ 2 ประการ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2544) คือ

(1) จากภายในตัวบุคคลของผู้กระทำ ประกอบด้วย โอกาส สิ่งจูงใจ การเสี้ยมภัย และความซื่อสัตย์ (สุธี อากาศฤกษ์, 2524)

(2) จากสภาพแวดล้อมภายนอกหรือสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ และการครองชีพ ด้านการเมือง สภาพแวดล้อมทางสังคม การบริหารงานของรัฐที่ขาดประสิทธิภาพ กฎหมายหรือระเบียบมีช่องว่างหรือมีข้อบกพร่อง การมีตำแหน่งหน้าที่ที่เอื้ออำนวยต่อการกระทำผิด การตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสถานการณ์ และมูลเหตุอื่น ๆ เช่น ภรรยา หรือผู้หญิง (กมล สกลเดชา, 2525)

การทุจริตจะส่งผลกระทบต่อทุกประเทศในหลากหลายด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จนอาจกล่าวได้ว่าการทุจริตเป็นรากเหง้าของปัญหาต่าง ๆ ก็ว่าได้ การทำความเข้าใจปัจจัยและสาเหตุการทุจริตที่ถูกต้องและครบถ้วนจึงจะสามารถแก้ไขปัญหา ตลอดจนนำไปสู่การป้องกันการเกิดปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จารุวรรณ สุขุมาลพงษ์, 2556)

การแก้ไขปัญหาทุจริตในประเทศไทย

การที่ปัญหาทุจริตส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญนี้ ภาครัฐเองก็ตระหนักถึงปัญหาสำคัญดังกล่าว จึงได้มีความพยายามในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาโดยตลอด กล่าวคือ ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 77 กำหนดให้ “รัฐต้องจัดให้มี

แผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่” ขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 87 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการ “พัฒนาระบบงานภาครัฐ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ” (ปิยะวรรณ ปานโต, 2558)

ไม่เพียงแต่ประเทศไทยเท่านั้น นานาประเทศก็ได้ให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง ดังที่องค์การสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุม United Nations Convention against Corruption (UNCAC) เพื่อยอมรับเครื่องมือทางกฎหมายที่มองว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน พร้อมกำหนดให้วันที่ 9 ธันวาคม เป็นวันต่อต้านคอร์รัปชันสากล (International Anti-Corruption Day) (จารุวรรณ สุขุมาลพงษ์, 2556) ซึ่งต่อมาประเทศในกลุ่มอาเซียนก็ได้เข้ามาเป็นภาคีและทำงานภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านการทุจริต ภายใต้แนวคิดเดียวกันว่า ปัญหาคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความเจริญของประเทศและจำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน

อย่างไรก็ตามการดำเนินงานที่ผ่านมาของประเทศไทย หรือแม้แต่ประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นการดำเนินการตามแนวทางการต่อต้านการทุจริตตามแบบฉบับสากล ที่มุ่งเน้นการใช้เครื่องมือทางกฎหมายภายใต้ระบบการบริหารจัดการที่มีการปฏิรูปให้สอดคล้องกับแนวทางการต่อต้านทุจริตนั้น แม้กระนั้นก็ยังพบการทุจริตภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีทีท่าว่าจะมีแนวโน้มที่ลดลงแต่อย่างใด สาเหตุสำคัญจึงน่าจะมาจากกลไกสำคัญที่ใช้ในการขับเคลื่อนเครื่องมือต่าง ๆ นั้นคือ ผู้ปกครองหรือผู้นำที่มีคุณภาพ

หลักธรรมาชา

พระพุทธศาสนาได้เสนอว่า ผู้ปกครองที่ได้รับการยกย่องว่าดีคือ ผู้ปกครองที่ใช้ธรรมในการปกครอง ที่เรียกว่า ธรรมาชา แม้กระนั้นก็มักจะถูกโจมตีจากนักวิชาการว่า เป็นเพียงการปกครองที่ยึดหลักที่ตัวบุคคลเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาถึงความหมายของคำว่า ธรรมาชา ดังที่ปรากฏในจกักรัตติสูตรว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรื่องเคยมีมาแล้ว มีพระราชาจักรพรรดิ พระนามว่า ทัลहनมิ ผู้ทรงธรรมเป็นพระราชาโดยธรรม เป็นใหญ่ในแผ่นดิน มีมหาสมุทร 5 เป็นขอบเขต ทรงอำนาจแล้ว มีราชอาณาจักรมั่งคั่ง สมบูรณ์ด้วยแก้ว 7 ประการ คือ จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี นางแก้ว คฤหบดีแก้ว ปริณายกแก้ว เป็นที่ 7 พระราชบุตรของพระองค์ มีกว่าพัน ล้วนกล้าหาญ มีรูปทรงสมเป็นวีรกษัตริย์ สามารถย้ายเสนาของข้าศึกได้ พระองค์ทรงอำนาจโดยธรรม มิต้องใช้อำนาจ มิต้องใช้ศัสตรา ครอบครองแผ่นดิน มีสาครเป็นขอบเขต” (ที.ปา. 11/81/60)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น พบว่า ธรรมาชา หรือในที่นี้คือ ผู้ทรงธรรม หมายถึง ผู้ปฏิบัติตามธรรมหรือมีธรรมเป็นวัตร โดยมีการบริหารจัดการกิจการบ้านเมืองและปกครองประชาชนด้วยธรรมตามสมควรแก่ฐานะ ธรรมจึงเป็นเครื่องตัดสินผู้ที่เหมาะสมจะปกครองบ้านเมือง (ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2542)

ดังนั้น ตามนัยของพระพุทธศาสนาแล้ว การบริหารจัดการที่ดีเพื่อให้ประชาชนพึงพอใจและเกิดการความยอมรับนั้น จะต้องมีผู้ปกครองหรือผู้นำที่ทรงธรรมและใช้หลักธรรมที่เหมาะสมเป็นเครื่องมือในการบริหารกิจการบ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุขสมควรแก่ฐานะโดยหลักธรรมาชาที่จะช่วยการบริหารกิจการบ้านเมืองให้เป็นไปอย่างมีสิทธิภาพ ประกอบด้วย 2 หลักธรรม คือ ทศพิธราชธรรม และราชสังคหัตถุธรรม (สุรพศ ทวีศักดิ์, 2556) โดยจะสามารถสร้างความพึงพอใจ และการยอมรับจากประชาชนได้ดังนี้

(1) ทศพิธราชธรรม (ช.ชา. 28/240/86) ประกอบด้วย

(1.1) ทาน คือ การให้หรือสงเคราะห์ประชาชน โดยไม่มีการแบ่งพรรคพวก เป็นการให้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียม เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนและความสงบสุขของบ้านเมืองเป็นสำคัญ ผู้นำที่ยึดหลักของการให้ทาน สามารถที่จะให้คำปรึกษา ไน้มน้ำ หรือจัดการกิจการงานต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างซื่อสัตย์

สุจริต โดยถือประโยชน์ส่วนรวมสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนตัวเสมอ ดังพระราชดำรัสของ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนกที่ว่า (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2553) “ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่สอง, ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง, ลาก ทรัพย์และเกียรติยศจะตกมาแก่ท่านเอง, ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งอาชีพไว้ให้บริสุทธิ์”

(1.2) ศิล คือ การประพฤติเรียบร้อยดีงาม ประกอบแต่การสุจริต โดยสามารถบริหารจัดการทุกอย่างได้เป็นปกติเสมือนเป็นการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างดี ผู้นำจะต้องรักษากฎระเบียบโดยการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไปอย่างไม่มีข้อยกเว้น ผู้นำจึงจะเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั่วไป ดังพุทธพจน์ในธรรมบทที่ว่า “กลืนดอกไม้ ทวนลมไม้ได้ กลืนจันทร์ กฤษณา กระลำพักก็ทวนลมไม้ได้, ส่วนกลืนของคนดีหอมทวนลมได้ คนดีพึงขจรไปทั่วทุกทิศ, บรรดากลิ่นหอมทั้งหลาย เช่น กลิ่นของไม้จันทร์ กฤษณา อุบล และมะลิ กลิ่นแห่งศีลยอดเยี่ยมที่สุด” (พระธรรมโกศาจารย์, 2550)

(1.3) บริจาค คือ การบริจาค เป็นการเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดยยึดประโยชน์สุขของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ดังพุทธพจน์ในธรรมบทที่ว่า “ถ้าเห็นว่า จะได้สุขอันยิ่งใหญ่ ด้วยการสละสุขเล็ก ๆ น้อย ๆ นักปราชญ์ก็ควรสละสุขเล็กน้อย เพื่อเห็นแก่สุขอันยิ่งใหญ่” (พระธรรมโกศาจารย์, 2550)

(1.4) อาชชวะ คือ ความซื่อตรงเป็นการปฏิบัติภารกิจโดยสุจริตซื่อตรงบอกความจริงแก่ประชาชน ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า “ถ้าผู้นำมีความซื่อสัตย์สุจริตก็จะพาให้ผู้ตามมีความซื่อสัตย์สุจริตไปด้วย” อาจกล่าวได้ว่า หากบุคคลผู้ได้รับสมมติให้เป็นใหญ่ประพฤติชอบธรรม หมู่ประชาชนนอกนั้นก็จะพลอยดำเนินตามทั้งแว่นแคว้นก็จะอยู่เป็นสุข (พระธรรมโกศาจารย์, 2550)

(1.5) มัททวะ คือ ความอ่อนโยน ความอ่อนน้อมถ่อมตนทั้งภายในและภายนอกของตนเอง ผู้นำจึงจะผู้ที่นั่งอยู่ในหัวใจคนชอบใช้ความอ่อนโยนผูกมัดใจคนมากกว่าผู้ที่นั่งอยู่บนหัวคนชอบใช้ความแข็งกระด้างกดขี่คนอื่น ดังโคลงโลกนิติที่ว่า “อ่อนหวานมานมิตรด้น เหลือหลาย, หยาบบมีเกลอกราย เกลื่อนไกล้, ดุจดวงศศิฉาย ดาวดาษ ประดับนา, สุริยะส่องดาราไว้ เมื่อร้อนแรงแสง” (พระธรรมโกศาจารย์, 2550)

(1.6) ตปะ คือ การกำจัดบาป เป็นความเพียรเพิกกิเลส ได้แก่ โลภะ โทสะ และโมหะ อันเป็นรากเหง้าของอกุศล หรือความเห็นแก่ตัว ผู้นำจึงควรเผาผลาญความเห็นแก่ตัวของตนเพื่อให้สามารถบังคับตนเองไม่ให้ทำผิดได้ ดังหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 3 ประการ คือ (1) ความรู้จักพอประมาณ (2) ความมีเหตุผล และ (3) ความมีภูมิคุ้มกัน ได้แก่ ปัญญารู้เท่าทันปัญหา และคุณธรรมโดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐาน (พระธรรมโกศาจารย์, 2550)

(1.7) อักโกธะ คือ ความไม่โกรธ หรือการไม่ลู่อำนาจความโกรธ จนเป็นเหตุให้วินิจฉัยความและกระทำการต่าง ๆ ผิดพลาดเสียความเป็นธรรม รวมทั้งความเมตตาต่อบุคคลทั่วไป ดังข้อความตอนหนึ่งในพระราชนิพนธ์ใน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เรื่อง “ความทรงจำในการตามเสด็จต่างประเทศทางราชการ” ที่ยืนยันถึงความเป็นผู้ไม่โกรธ ไม่อาฆาตพยาบาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังนี้ (พระภิกษุปรัชญา อภิวโส, 2539) “ข้าพเจ้าเห็นว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระทัยเย็นเป็นที่สุด ข้าพเจ้าเองรู้สึกว่าการที่ข้าพเจ้ามีความน้อยใจบนความโกรธนึกสงสารตัวเองเป็นกำลังว่า เรามาเหนื่อย ๆ เพื่อมาเจริญสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศเรากับประเทศเขา กลับมาโดนคลี่ป้ายไต่พันที่ที่มาถึง ใช่ว่าเราจะขอมามือใคร เขาเชิญเรามาต่างหาก พระเจ้าอยู่หัวกลับรับสั่งปลอบว่า ให้เฉย ๆ ไว้ ทำใจเย็นเข้าสู้อ ... พระเจ้าอยู่หัวทรงอย่าไม่ให้ข้าพเจ้าลืมนะ เมื่อก็เป็นการกระทำของคนส่วนน้อย ไม่ใช่เป็นการกระทำของประชาชนทั่วประเทศ...”

(1.8) อวิหิงสา คือ การไม่เบียดเบียนอันส่งผลกระทบทั้งต่อตนเองและส่วนรวม เป็นความกรุณาต่อประชาชนทั่วไป เมื่อเห็นประชาชนได้รับความเดือดร้อนก็พยายามหาแนวทางการดับทุกข์เหล่านั้น (กมลวรรณ วรณธนัง, 2554) ดังเช่นเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในปี 2535 นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเข้ามาสลายความขัดแย้ง โดยห้ามคู่กรณีไม่ให้ทะเลาะกัน ดังกระแสพระราชดำรัสที่ทรงพระราชทานในเหตุการณ์ครั้งนั้น เฉพาะตอนที่ว่า “ช่วยกันคิด คือหันหน้าเข้าหากัน ไม่ใช่เผชิญหน้ากัน แก้ปัญหา เพราะว่ามันมีอยู่ เวลาคนเราเกิดความบໍ้าเลือดปฏิบัติกรรณแรงตอกันแล้วมันลืมตัว ลงทํายไมู้ตักันเพราะอะไร แล้วจะแก้ไ้ปัญหาอะไร เพียงแต่ว่าตองเอาชนะ แล้วก็ใครจะชนะ ไมมีทางชนะ อันตรายทั้งนั้น มีแต่แพ้คือตองคนตองแพ้ แล้วที่แพ้ที่สุดคือประเทศชาติ ประชาชนจะเป็นประชาชน

ทั้งประเทศ ไม่ใช่ประชาชนเฉพาะในกรุงเทพมหานคร” (พระธรรมโกศาจารย์, 2550)

(1.9) ชันติ คือ ความอดทนต่องานที่ตรากตรำ ต่อถ้อยคำเสียดสีถากถาง ทนต่อการวิพากษ์วิจารณ์ ดังเช่นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ทรงมีพระขันติธรรม เป็นยอดเยี่ยม จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาทั้งในเมืองไทยและต่างประเทศ (กรมประชาสัมพันธ์, 2530) เช่น (1) การถูกขับไล่ออกกลุ่มชนในต่างประเทศที่ไม่หวังดีต่อประเทศไทย (2) การมีพระราชดำรัสปฏิเสธการถวายรถพระที่นั่งคันใหญ่เป็นพิเศษของรัฐบาล เพื่อให้สมพระเกียรติยศ เนื่องจากจะได้สงวนเงินไว้พัฒนาประเทศได้อีกส่วนหนึ่ง และ (3) ความลำบากตรากตรำพระวรกายต่าง ๆ เพื่อทรงบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ พลสกนิกรทุกแห่งหน

(1.10) อวิโรหณะ คือ ความไม่คลาดจากธรรมเป็นการยึดมั่นในหลักการ ปกครอง หลักนิติธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ผู้นำจะต้องบริหารงาน อย่างเที่ยงตรงและให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจอคติหรือ ความลำเอียง ดังเช่น พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับ ข้อเรียกร้องให้ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีพระราชทาน เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2549 ว่า “ขอยืนยันว่า ไม่เคยสั่งการอะไรที่ไม่มีกฎหมายของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ กฎหมาย พระราชบัญญัติต่าง ๆ ทำถูกต้องตามรัฐธรรมนูญทุกอย่าง อย่างที่เขาขอร้องให้นายกฯ พระราชทาน ไม่เคยมีข้อนี้...” (พระธรรมโกศาจารย์, 2550)

(2) **ราชสังคหวัตถุธรรม** (ส.ส. 15/351/110; อ.จ.จตุก. 21/39/54; อ.จ.อุรุก. 23/91/152; ช.ุ.อิติ. 25/205/246; ช.ุ.สุ. 25/323/383; ส.อ. 1/169; อิติ.อ. 123) ประกอบด้วย

(2.1) สัสสมณะ คือ การบำรุงพืชพันธุ์ธัญญาหารให้มีความกินดีอยู่ดี ดังเช่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมองและเข้าใจถึงความจริงในทฤษฎี ความสมดุลของธรรมชาติ ซึ่งพึ่งพิงกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์และเชื่อมโยงด้วยวิถีทาง ธรรมชาติอย่างเป็นวัฏจักร ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า “...ภูเขาต้องมีป่าไม่อย่างนั้น เม็ดฝนลงมาแล้วจะชะดินลงมาเร็ว ทำให้ไหลตามน้ำไปทำความเสียหาย ดินหมด จากภูเขาเพราะไหลตามสายน้ำไป ก็เป็นหลักของป่าไม้เรื่องการอนุรักษ์และเป็น หลักของชลประทานที่ว่า ถ้าเราไม่รักษาป่าไม้ข้างบน จะทำให้เดือดร้อนตลอด ตั้งแต่ ดินบนภูเขาจะหมดไป กระทั่งการที่จะมีตะกอนลงมาในเขื่อน มีตะกอนลงมาใน

แม่น้ำ จะทำให้น้ำท่วม เรียนเรื่องนี้มาตั้งแต่อายุ 10 ขวบ...” ซึ่งเป็นการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม (บุญเชิด หนูอิม, 2558)

(2.2) บรูสมเอระ คือ การบำรุงข้าราชการ การรู้จักส่งเสริมคนดีมีความสามารถตามสมควร เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ดีต่อไป ทั้งยังช่วยลดการกระทำผิดในทุกภาคส่วน ดังที่ในหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้นโยบายสนับสนุนผู้ปฏิบัติที่ดีและมีผลงานเป็นที่ยอมรับจากผู้ร่วมงานเป็นส่วนใหญ่ เช่น การคัดเลือกพนักงานดีเด่นเพื่อเชิดชูเกียรติผู้ปฏิบัติงานที่เหมาะสม การเพิ่มเงินพิเศษนอกเหนือจากเงินเดือน เพื่อตอบแทนความพยายามในการส่งมอบผลงาน และการเพิ่มสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือครอบครัวของผู้ปฏิบัติงาน

(2.3) สัมมาปาสะ คือ การส่งเสริมอาชีพ หรือกิจการงานต่าง ๆ ไม่ให้เกิดช่องว่างทางสังคม ดังเช่น โครงการพัฒนาอาชีพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2557) ที่ทรงมีพระราชดำริให้ส่งเสริมอาชีพ แก่ประชาชนในถิ่นทุรกันดาร ด้วยการดำเนินงาน “การพัฒนากลุ่มอาชีพประชาชนในถิ่นทุรกันดาร” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา เพื่อให้ประชาชนในถิ่นทุรกันดารสามารถผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเพื่อนำไปจำหน่าย ซึ่งจะทำให้ครอบครัวของประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ และยังส่งผลให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น รวมทั้งยังทำให้เกิดความร่วมมือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดทักษะในการใช้กระบวนการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน และสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้อีกด้วย

(2.4) วาจาเปยยะ หรือ วาจาเปยยะ คือ การรู้จักพูดดี มีเหตุผล มีประโยชน์ ทำให้เกิดความเข้าใจอันดี และความนิยมเชื่อถือดังคำตรัสของพระพุทธเจ้าที่ได้แสดงเหตุผลในการที่มีได้ทรงสอนทั้งหมดเท่าที่ตรัสรู้ไว้ว่า “เพราะสิ่งเหล่านั้นไม่เป็นประโยชน์ มิใช่หลักการดำเนินชีวิตอันประเสริฐ ไม่ช่วยให้เกิดความรู้จักถูกต้องที่จะนำไปสู่จุดหมาย คือ นิพพานได้” พระองค์ทรงมีพระเมตตา หวังประโยชน์แก่สัตว์ทั้งหลาย จึงตรัสพระวาจา ตามหลัก 6 ประการ คือ (๑) คำพูดที่ไม่จริง ไม่ถูกต้องไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่ชบใจของผู้อื่น - ไม่ตรัส (๒) คำพูดที่จริง ถูกต้องแต่ไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่ชบใจของผู้อื่น - ไม่ตรัส (๓) คำพูดที่จริง ถูกต้องเป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่ชบใจของผู้อื่น - เลือกกาลตรัส (๔) คำพูดที่ไม่จริง ไม่ถูกต้อง, ไม่เป็น

ประโยชน์, ถึงเป็นที่รักที่ชื่นชอบของผู้อื่น - ไม่ตรัส (๕) คำพูดที่จริง ไม่ถูกต้อง, ไม่เป็นประโยชน์, ถึงเป็นที่รักที่ชื่นชอบของผู้อื่น - ไม่ตรัส และ (๖) คำพูดที่จริง ถูกต้อง, แต่ไม่เป็นประโยชน์, เป็นที่รักที่ชื่นชอบของผู้อื่น- เลือกกาลตรัส (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551)

โดยสรุป หลักธรรมราชาอันประกอบด้วย หลักทศพิธราชธรรม และหลักราชสังคหวัตถุธรรม ที่เมื่อผู้นำได้นำไปเป็นหลักในการบริหารกิจการงานและบุคลากรในมิติต่าง ๆ นั้น จะช่วยให้สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมหรือโครงการ ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

หลักธรรมราชากับการสร้างความยอมรับของประชาชนต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

หลักธรรมราชา เป็นหลักธรรมที่ไม่เพียงเหมาะสมกับพระราชา ยังเหมาะสมกับผู้นำ แม้กระทั่งผู้ปฏิบัติงานทั่วไปอาจกล่าวได้ว่าเป็นการบริหารกิจการบ้านเมืองด้วยหลักธรรมและเป็นไปในลักษณะของธรรมาภิบาล ผู้นำจะต้องดูแลประชาชนด้วยความเป็นธรรมดังเช่น พระศาสดาทุกศาสนาที่ทรงเป็นต้นแบบแห่งธรรมราชาในทางธรรมและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงเป็นต้นแบบแห่งธรรมราชาในทางโลก โดยในการพัฒนาให้เกิดภาวะผู้นำนั้นจะต้องมุ่งเน้น (1) พัฒนาดน (ตัวผู้นำ) ให้มีธรรมในใจ (2) พัฒนาผู้ใต้ปกครองทั้งพฤติกรรม จิตใจ สติปัญญา และ (3) พัฒนาองค์กรรวมของสังคมโดยยึดหลักศีลธรรมเป็นหลัก (พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรพตดิริธมฺโม), ผศ.ดร., 2558) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการต่าง ๆ ให้ดำเนินไปอย่างราบรื่นและสมบูรณ์ ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ควบคู่ไปกับการวางกรอบแนวทางที่รัดกุมและเหมาะสมกับสถานการณ์ ในที่นี้คือ การสร้างความยอมรับของประชาชนต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ปัจจุบันยังไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชนให้สามารถใช้งานไฟฟ้านิวเคลียร์ในการผลิตไฟฟ้าได้ แม้ว่าจะได้มีการวางแผนการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในอนาคตแล้วก็ตาม สาเหตุสำคัญมาจากความไม่ไว้วางใจภาคส่วนที่เกี่ยวข้องว่าจะสามารถเตรียมความพร้อม ดำเนินการก่อสร้าง และกำกับดูแลโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้แค่ไหน ประเด็นสำคัญคือ ปัญหาการทุจริต ที่ยังคงไม่สามารถแก้ไขได้อย่างจริงจัง แม้ว่า

จะมีความพยายามในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ แล้วก็ตาม

การแก้ปัญหาทุจริตจึงควรเริ่มต้นที่ผู้นำที่เป็นผู้บริหารก่อนเป็นลำดับแรก โดยผู้นำต้องอาศัยหลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการบ้านเมือง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะต่อยอดไปสู่การบริหารกิจการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยควรมีมาตรการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐทุกระดับตั้งแต่ผู้นำจนถึงผู้ปฏิบัติงานให้เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ ร่วมกับการปรับปรุงเชิงสถาบัน (ปิยะวรรณ ปานโต, 2558) ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และการตรวจสอบอย่างเข้มงวดอันเป็นกิจกรรมที่ควรดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อประกันคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติสากลที่นำไปสู่การแก้ปัญหาการทุจริต รวมทั้งการสร้างเชื่อมั่นและยอมรับของประชาชน ตลอดจนการดำเนินงานที่มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานสากล เพื่อให้เกิดความพร้อมในโครงการดังเช่นโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แนวทางการแก้ไขปัญหาคาการทุจริต เพื่อสร้างความยอมรับจากประชาชนต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ประกอบด้วย

(1) ผู้นำอาศัยหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการและกำกับดูแลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างเรียบร้อยและถูกต้องตรงไปตรงมาหากผู้ปกครองหรือผู้นำมีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาคาการทุจริต ปัญหานั้นก็จะได้รับการแก้ไขให้ลุล่วงได้

(2) หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรมจะต้องเคร่งครัด แม้จะมีช่องโหว่บ้างก็ต้องมีการนำมาพิจารณาปรับปรุงหรือแก้ไขให้ทันสมัย และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีผู้ปกครองหรือที่ประกอบด้วยธรรมเป็นผู้บริหารจัดการให้เกิดความเที่ยงธรรม (โสภณ พรโชคชัย, 2522)

(3) ระบบการติดตามและตรวจสอบที่เข้มแข็ง เข้มงวด และต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ซึ่งจะมีทั้งระบบการติดตามและตรวจสอบทั้งภายในและภายนอก (โสภณ พรโชคชัย, 2522)

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมการพัฒนาโครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย

(1) ด้านกฎหมาย ระบบกำกับ และข้อผูกพันระหว่างประเทศโดยการศึกษา และปรับปรุงกฎหมายด้านความปลอดภัยทางนิวเคลียร์ระดับสากล และพันธกรณีทางนิวเคลียร์ต่าง ๆ รวมทั้งจัดทำกฎกระทรวง มาตรฐาน กฎระเบียบ หรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยและจัดทำโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ตลอดจนวิเคราะห์ วิจัย บริหารจัดการองค์ความรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการกำกับดูแลและความปลอดภัยนิวเคลียร์

(2) ด้านโครงสร้างพื้นฐานและอุตสาหกรรมพาณิชย์โดยการสำรวจข้อมูล อุตสาหกรรมและมาตรฐานอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำและโลหะผสม กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลและอุปกรณ์พื้นฐานสำหรับโรงไฟฟ้า พลังงานความร้อนทั่วไป กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องไฟฟ้าและอุปกรณ์ขนาดใหญ่ กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องวัดและระบบควบคุม และกลุ่มอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างและชิ้นส่วนอุปกรณ์ของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ รวมทั้งการสัมมนาระดมความเห็นในอุตสาหกรรมเพื่อวิเคราะห์และประเมินผล

(3) ด้านการถ่ายทอด พัฒนาเทคโนโลยีและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้กับ กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี กลุ่มกฎหมายและการกำกับดูแล กลุ่มการสื่อสารสาธารณะและการยอมรับของประชาชน กลุ่มพัฒนา สังคมและบริการสาธารณะ และผู้เชี่ยวชาญจากนานาชาติ

(4) ด้านความปลอดภัยและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยการจัดทำแนวทางการศึกษา 4 ผลกระทบของสิ่งแวดล้อม และการประเมินผลกระทบเชิงพื้นที่ของโครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายสิ่งแวดล้อม และการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและแผนฉุกเฉิน

(5) ด้านการสื่อสารสาธารณะ โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งการสำรวจและวิจัยทัศนคติ การผลิตและซื้อสื่อ การส่งเสริมและเผยแพร่ กิจกรรมพิเศษ และการอำนวยความสะดวก

(6) ด้านการวางแผนการดำเนินการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โดยการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ การสำรวจและเลือกที่ตั้งโรงไฟฟ้า การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การพัฒนาบุคลากร และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ

(7) ด้านการจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะการวางแผนงบประมาณ

โดยสรุป กระบวนการสร้างการยอมรับของประชาชนต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์
ได้ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการสร้างการยอมรับของประชาชนต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

ดังนั้น การสร้างความยอมรับจากประชาชนในการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์
จึงมีรากฐานมาจากการที่ผู้นำมีการนำหลักธรรมาชามาเป็นศูนย์กลางในการบริหารงาน
ผ่านหลักนิติธรรมที่เข้มงวด และโครงสร้างและระบบปฏิบัติการที่รัดกุม เพื่อให้การ
แก้ปัญหาทุจริตบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งจะนำไปสู่การเตรียมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ
ของโครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์แบบ และจะนำไปสู่
การยอมรับของประชาชนได้ในที่สุด

สรุป

“ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครที่จะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมความดี ให้คนดีปกครองบ้านเมือง และคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้” พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2512

พระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเป็นเครื่องย้ำเตือนให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ผู้ปกครองบ้านเมืองควรจะต้องเป็นคนดีที่ยึดมั่นในหลักคุณธรรม หรือที่หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า หลักธรรมราชา จัดเป็นรากฐานสำคัญในการดำเนินกิจการบ้านเมือง กิจการเอกชน ตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมถึงปัญหาการทุจริตที่นับว่า เป็นปัญหาสำคัญที่เป็นรากเหง้าของอีกหลายปัญหาที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ดังเช่น ปัญหาการจัดหาพลังงานไฟฟ้าให้เพียงพอกับความต้องการใช้ไฟฟ้าที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่เชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าปัจจุบันก็กลับมีอยู่อย่างจำกัด แนวคิดของการจัดหาไฟฟ้าจากพลังงานนิวเคลียร์จึงได้เกิดขึ้น โดยได้มีการบรรจุแผนการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไว้ในแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย ตั้งแต่ PDP 2007, PDP 2010 และ PDP 2015 โดยใน PDP 2015 ได้มีการวางแผนการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานนิวเคลียร์เป็นจำนวนถึงร้อยละ 0-5 เนื่องจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์สามารถผลิตไฟฟ้าได้อย่างยั่งยืน คุ่มค่ากับการลงทุน และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม จากบทเรียนสำคัญของเหตุภัยพิบัติของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่เซอร์โนบีล ประเทศยูเครน และที่ฟูกูชิม่า ไดอิจิ ประเทศญี่ปุ่น ที่ได้สร้างผลกระทบในทางลบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเรื่องแม่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ดังกล่าวจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประเทศที่มีความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการในทุกด้าน ก็ยังไม่สามารถควบคุมเหตุภัยพิบัติที่เกิดขึ้นนั้นได้ ประกอบกับ อัตราการทุจริตของประเทศไทยหรือแม้แต่สมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ยังในระดับสูง และแม้ว่าที่ผ่านมาจะมีความพยายามนำเครื่องการต่อต้านการทุจริตตามแบบฉบับ

สากลมาประยุกต์ใช้ แต่ก็ยังพบการทุจริตอย่างต่อเนื่อง สาเหตุสำคัญจึงน่าจะมาจากผู้นำที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ใช้ในการขับเคลื่อนเครื่องมือต่าง ๆ นั้น ส่งผลให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นและยอมรับต่อการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

แม้กระนั้น หากในอนาคตเกิดวิกฤตการณ์ขาดแคลนพลังงานไฟฟ้า การหลีกเลี่ยงโรงไฟฟ้านิวเคลียร์คงเป็นไปได้ยาก ถ้าเช่นนั้น แม้ปัจจุบันจะยังไม่การสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อย่างจริงจัง สิ่งสำคัญยิ่งกว่าคือ การเตรียมความพร้อมกรณีมีการตัดสินใจสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ขึ้นจริง บทความนี้จึงได้เสนอแนวทางการเตรียมการพัฒนาโครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในอนาคต โดยเฉพาะประเด็นของการสร้างการยอมรับจากประชาชน ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการตัดสินใจสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โดยแนวทางที่นำเสนอจะเป็นแนวทางที่มีการผสมผสานด้วยหลักพุทธธรรมคือ ผู้นำจะต้องอาศัยหลักธรรมราชาในการบริหารจัดการและกำกับดูแลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างเรียบร้อย และถูกต้องตรงไปตรงมา ประกอบด้วย

(1) ทศพิธราชธรรม ได้แก่ ทาน ศีล ปริจาคะ อาชชวะ มัททวะ ตปะ อักโกธะ อวิหิงสาขันติ และ อวิโรธนะ

(2) ราชสังคหัตถุธรรม ได้แก่ สัสสมณะ บุริสสมณะ สัมมาปาสะ และ วาชเปยะ ทั้งนี้ ผู้นำที่อาศัยหลักธรรมราชาจะสามารถบริหารจัดการและกำกับกรดำเนินงานทางด้านนิติรัฐและนิติธรรมอย่างเคร่งครัด และมีการปรับปรุงหรือแก้ไขให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ตลอดจนการติดตามและตรวจสอบที่เข้มแข็ง เข้มงวด และต่อเนื่อง อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

โดยสรุปได้ว่า หลักธรรมราชา เป็นคำสอนที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ได้เหมาะสมและครอบคลุมกับการบริหารจัดการบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการบริหารจัดการและแก้ปัญหาที่รากเหง้าได้อย่างยั่งยืน และยังเป็น การมุ่งเน้นการปฏิบัติที่ใช้ได้จริง ไม่ใช่เป็นเพียงแนวคิดหรือมาตรการที่ยังไม่ได้ คำนึงถึงกลไก ที่สำคัญที่สุดคือ บุคลากร ซึ่งจะเป็นผู้ขับเคลื่อนแนวคิดหรือมาตรการ ต่าง ๆ นั้น อันเป็นรากฐานสำคัญของการเตรียมการพัฒนาโครงการทั้งขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2557). คำถามที่พบบ่อย. วันที่ค้นข้อมูล 14 ธันวาคม 2557, จาก http://www3.egat.co.th/ned/index.php?option=com_content&view=article&id=59&Itemid=139
- กมล สกลเดชา. (2525). การทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ: บทวิเคราะห์ทางกฎหมายในแง่ความหมายและการใช้คำในกฎหมาย. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กมลวรรณ วรรณธน์. (2554). ตัวแบบที่ปรึกษาผู้บริหารระดับสูงกับการบริหารจัดการ ภาครัฐ. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา, 19(32), 145-155.
- กระทรวงพลังงาน. (2558). แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. 2558-2579. กรุงเทพฯ: กระทรวงพลังงาน.
- กรมประชาสัมพันธ์. (2530). ทศพิธราชธรรม. บทโทรทัศน์เฉลิมพระเกียรติพระบาท สมเด็จพระภูมิพลมหาราชเนื่องในมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนพรรษา ๕ รอบ วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530.
- จากรวรรณ สุขุมาลพงษ์. (2556). แนวโน้มของคอร์รัปชันในประเทศไทย. รายงานการ ศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักกฎหมายสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ธัญญ์ตฤณ บุญนาค. (2558). เศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการทรัพยากรพลังงาน: กรณี ก๊าซธรรมชาติและน้ำมัน. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 23(43), 107-125.
- บุญเชิด หนูอิม. (2558). การเรียนรู้จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธปรัชญา. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา, 23(43), 45-59.
- ปิยะวรรณ ปานโต. (2558). สังคมไทยกับการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน. วันที่ค้น ข้อมูล 5 ธันวาคม 2558, จาก http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/article/article_20150325152747.pdf
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2542). ธรรมรัฐ-ธรรมราชา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรดรินทรโม). (2558). วันที่ค้นข้อมูล 6 ธันวาคม 2558, จาก http://cdn.gotoknow.org/assets/media/files/000/992/063/original_20140127155233.pdf?1390812753

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *รู้หลักก่อน แล้วศึกษา และสอนให้ได้ผล*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา

พระภิกษุปรัชญา อภิวโส (สร้อยประดิษฐ์). (2539). *พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ พระราชธรรม พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา

พระธรรมโกศาจารย์. (2550). *ธ ทรงครองแผ่นดินโดยทศพิธราชธรรม*. ปาฐกถาเปิดการประชุมสัมมนาพระนักเผยแผ่ทั่วประเทศ

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2544). *ดัชนีคอรัปชันของไทย: การสร้างและการตรวจสอบความเชื่อถือได้*. รายงานผลการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิอาเซียนและสำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2534). *พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล*. ชุด 91 เล่ม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยมหิดล. (2553). *คู่มือแพทย์ประจำบ้านภาคควิชารังสีวิทยาปีการศึกษา พ.ศ. 2553/54*. กรุงเทพมหานคร: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

โสภณ พรโชคชัย. (2522). *คุณธรรมนำธุรกิจ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

สุธี อากาศฤกษ์.(2524). *มูลเหตุแห่งคอรัปชัน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

สุรพศ ทวีศักดิ์. (2556). *พุทธศาสนากับประชาธิปไตย (6): บทพิสูจน์ 'ธรรมราชา'*. โลกวันนี้วันสุข. ฉบับวันที่ 4-10 พฤษภาคม 2556

สำนักงานโครงการสวนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2557). *โครงการด้านการพัฒนาอาชีพ*. วันที่ค้นข้อมูล 19 ธันวาคม 2557, จาก <http://kanchanapisek.or.th/kp14/ProjectsC.htm>

- สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน. (2558). พระบิดาแห่งการพัฒนาพลังงานไทย. วันที่ค้นข้อมูล 5 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.eppo.go.th/royal/>
- สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาดไทย. (2554). สำนวนความคิดเห็นของประชาชน 14 จังหวัดภาคใต้เกี่ยวกับการตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์.
- Ernest Bower. (2010). ASEAN Going for Nuclear Power. Publications Volume I, Issue No. 20, the Center for Strategic and International Studies (CSIS).
- The Institute of Energy Economics. (2011). THE 3rd ASEAN ENERGY OUTLOOK. Japan: The Energy Data and Modelling Center (The Institute of Energy Economics), The ASEAN Center for Energy, and National ESSPA Project Teams.
- UNODC. (2009). Corruption Compendium of international legal instrument on corruption. Vienna International Center: United Nations Office on Drugs and Crime.
- World Nuclear Association. (2013). Asia's Nuclear Energy Growth. Paper, United Kingdom: World Nuclear Association.